

Devenirea unei anarhiste

Voltairine de Cleyre

Aici se afla un gardian, iar aici se afla celălalt în capătul ăsta; eu mă aflam aici de partea cealaltă a porții. Știți problemele acelea din geometrie cu iepurele și ogarii – niciodată nu alegă în linie dreaptă, ci mereu în curbă, așa, vedeți? Iar gardianul nu a fost mai inteligent decât câinii; dacă ar fi alergat drept, m-ar fi prins.

Era Piotr Kropotkin povestind despre evadarea sa din fortăreața Petropavlovsk. Trei miezuri de pâine marcau pe masă poziția relativă a gardienilor întrecuți și a prizonierului fugar; povestitorul le rupsesse din pâinea din care prânzea și le aruncase pe masă cu un surâs amuzat. Triunghiul sugerat a reprezentat punctul de plecare pentru exilul de o viață al celui mai mare om, exceptându-l pe Tolstoi, pe care Rusia l-a produs: din acel moment au început multele peregrinări externe și adoptarea titlului simplu, oferit din dragoste, „Tovarășul,” pentru care a abandonat titlul „Prințul,” pe care îl disprețuiește.

Eram trei persoane în mica și simpla casă a unui muncitor din Londra – Will Wess, cândva cizmar – Kropotkin, și eu. Servisem „ceaiul” într-o manieră tipic engleză, cu felii subțiri de pâine cu unt; și discutaserăm despre lucrurile cele mai dragi inimilor noastre, care, oricând doi sau trei anarhiști sunt strânși laolaltă, înseamnă prezentarea dovezilor despre creșterea libertății și despre acțiunile tovarășilor noștri din toate zonele. Și cum ceea ce fac sau spun, deseori îi trimite în închisori, discuția s-a îndreptat natural spre experiența lui Kropotkin și a evadării sale curajoase, pentru care guvernul rus este măhnit până în ziua de azi.

Numaidecât bătrânul a aruncat o privire la ceas și a sărit cu voiciune în picioare: „Sunt în întârziere. La revedere, Voltairine; la revedere, Will. Pe aici se ajunge la bucătărie? Trebuie să îmi iau rămas bun de la dna. Turner și de la Lizzie.” Și a ieșit înspre bucătărie, nedorind, pe cât de întârziat ar fi fost, să plece fără să strângă mâna acelora care fie și numai spălaseră o farfurie pentru el. Acesta este Kropotkin, un om a cărui personalitate se simte mai mult decât oricare alta în mișcarea anarhistă – în același timp cel mai blând, binevoitor, și mai invincibil dintre bărbați. Comunist, precum și anarhist, chiar și bătăile inimii sale sunt în ritm cu marele puls comun al muncii și al vieții.

Comunistă eu nu sunt, deși tatăl meu a fost, precum și tatăl său în timpul vremurilor agitate din '48, care reprezintă probabil motivul îndepărtat pentru opoziția mea față de mersul prezent al lucrurilor: în esență convingerile sunt cel mai adesea temperamentale. Iar dacă aș fi căutat să mă explic în alți termeni, ar fi trebuit să fiu o uimitoare eroare de logică; întrucât după influențele timpurii și după educație ar fi trebuit să fiu o călugăriță, și să-mi fi petrecut viața glorificând Autoritatea în cea mai concentrată formă a sa, precum fac unii dintre colegii mei de școală la această oră în interiorul caselor misionare ale Ordinului Sfințelor Nume ale lui Isus și Mariei. Dar vechiul spirit ancestral al rebeliunii s-a afirmat când nu aveam nici paisprezece ani, o elevă la Mănăstirea Stăpâna Noastră din Lake Huron, la Sarnis, Ontario. Cât mă compățimesc acum, când îmi aduc aminte, biet sufletel singuratic, luptându-mă singură în întunericul superstiției religioase, incapabilă să cred, și totuși într-o groază permanentă de osândă, fierbinte, crudă, și eternă, în caz că nu m-aș fi spovedit și împărțit imediat. Ce bine îmi reamintesc vigoarea amară cu care am respins impunerea profesoarei mele, când i-am răspuns că nu doresc să mă scuz pentru o vină atribuită, din moment ce nu consideram că greșisem, și că nu îmi cred cuvintele. „Nu este necesar,” a spus ea, „să credem ceea ce spunem, dar este mereu necesar să ne supunem superiorilor noștri.” „Nu voi minți,” i-am răspuns cu ardoare, iar în același timp tremurând ca nu cumva nesupunerea mea să mă fi condamnat în cele din urmă la chin!

Mi-am croit drum afară, în sfârșit, astfel că eram o liberă-cugetătoare când am părăsit instituția, trei ani mai târziu, deși nu văzusem niciodată o carte și nu auzisem vreo vorbă care să mă ajute în singurătatea mea. Fusese precum Valea Morții, și încă se mai găsesc răni albe pe sufletul meu, unde Ignoranța și Superstiția m-au însemnat cu focul iadului lor în acele zile sufocante. Sunt blasfemătoare? E cuvântul lor, nu al meu. Pe lângă acea bătălie din tinerețea mea, toate celelalte au fost ușoare, căci orice ar fi fost la exterior, ceea ce s-a aflat în propria mea Voință a fost suprem. Nu a jurat supunere nimănui, și nici nu o va face vreodată; s-a deplasat constant într-o direcție, cunoașterea și afirmarea propriei libertăți, cu toată responsabilitatea asumată.

Acesta este, sunt sigură, motivul fundamental pentru care am acceptat anarhismul, deși ocazia exactă care a maturizat tendințele înspre definitivare a fost afacerea din 1886-87, când cinci bărbați nevinovați au fost spânzurați în Chicago pentru acțiunea unui vinovat care rămâne încă necunoscut. Până în acel moment crezusem în justiția fundamentală a legii americane și a procesului cu jurați. După aceea nu mi-a mai fost cu putință. Infamia aceluși proces a intrat în istorie, iar întrebarea pe care a deșteptat-o cu privire la posibilitatea justiției sub lege a trecut în revoltă zgomotoasă de la un capăt al lumii la altul. Cu această chestiune zbătându-se să fie auzită într-un timp când, tânără și înflăcărată, toate problemele apăsau cu o forță pe care viața ulterioară le va auzi din nou în van, am avut ocazia să particip la o Convenție Memorială Paine într-un colț al Pământului neștiut de nimeni printre munții și troienele din Pennsylvania. La acel moment eram lector liber-cugetător, și am vorbit după-amiaza despre opera de o viață lui Paine; pe seară m-am așezat în public pentru a-l asculta pe Clarence Darrow susținând o cuvântare despre socialism. A reprezentat introducerea mea către orice plan pentru îmbunătățirea condițiilor claselor muncitoare care a furnizat unele explicații despre cursul dezvoltării economice, am alergat spre spre ele precum o persoană care, răsturnată în negură, aleargă spre lumină. Zâmbesc acum când mă gândesc cât de repede am adoptat eticheta „socialistă” și cât de repede am lăsat-o de o parte. Fie ca nimeni să nu-mi urmeze exemplul; dar eram tânără. Șase săptămâni mai târziu am fost pedepsită pentru pripeala mea, când am încercat să îmi argumentez credința cu un mic evreu rus pe nume Mozerky, la un club de dezbateri din Pittsburgh. El era un anarhist, și puțin cam filozof. M-a chestionat în tot felul de gropi, din care m-am scos în cel mai neîndemânatic mod, numai ca să mă zbat în altele, pe care el zâmbitor le săpase în timp ce eu ieșeam din primele. Necesitatea unei fundații mai bune devenise evidentă: de aici și începerea unui curs de studiu în principiile sociologiei și a socialismului și anarhismului modern, așa cum erau prezentate în jurnalele lor regulate. A fost Libertatea lui Benjamin Tucker, exponentul anarhismului individualist, cea care m-a convins în cele din urmă că „Libertatea nu este Fiica, ci Mama Ordinii.” Și deși nu mai cred în acea evanghelie economică susținută de Tucker, doctrina anarhismului însăși, precum era concepută atunci, s-a extins, aprofundat, și intensificat cu trecerea anilor.

Pentru aceia nefamiliarizați cu mișcarea, diferiții termeni sunt confuzi. Anarhismul este, într-adevăr, un soi de Protestantism, ai cărui aderenți constituie o unitate în marea convingere esențială că toate formele de autoritate externă trebuie să dispară, pentru a fi înlocuite doar de autocontrol, dar divizați în mod variat în concepția noastră cu privire la forma viitoare a societății. Individualismul socotește că proprietatea privată este piatra de temelie a libertății personale; susține că această proprietate ar trebui să conștientizeze în posesia absolută a propriului produs și a unei asemenea părți din patrimoniul natural al tuturor, pe cât ar putea cu adevărat utiliza. Anarhismul comunist, pe de altă parte, declară că o asemenea proprietate este atât de nerealizată, cât și de nedorită; că numai posesia și utilizarea comună a tuturor resurselor naturale și mijloacelor de producție socială pot garanta individului împotriva recurenței inegalității și a însoțitorilor ei, guvernământul și sclavia. Convingerea mea personală este că ambele forme de societate, precum și multe forme intermediare, ar fi încercate în absența guvernului în diferite localități, potrivit instinctelor și condițiilor materiale ale oamenilor, dar că obiecții bine fundamentate pot fi aduse ambelor. Doar libertatea și experimentarea pot determina cele mai bune forme de societate. De aceea nu mă mai etichetez altcumva decât ca simplu „anarhistă.”

Nu mi-aș dori, totuși, ca lumea să creadă că sunt o „anarhistă de meserie.” Străinii au niște noțiuni foarte curioase despre noi, una din ele fiind că anarhiștii nu muncesc niciodată. Dimpotrivă, anarhiștii sunt aproape mereu săraci, și doar bogații sunt cei care trăiesc fără muncă. Nu numai atât, ci este credința noastră că fiecare ființă umană sănătoasă va alege, prin legile proprii sale activități, să muncească, deși cu siguranță nu ca acum, căci în prezent există puține oportunități ca să îți poți găsi adevărata vocație. Astfel eu, care în libertate aș fi ales altfel, sunt profesoară de litere. Au trecut vreo doisprezece ani de când, aflându-mă în Philadelphia și fără serviciu, am acceptat propunerea unui mic grup de evrei ruși, muncitori în fabrică să organizez un curs de seară în specialitatea englezei uzuale. Știu suficient de bine că în spatele voinței de a mă putea întreține, șade dorința că aș putea lua astfel parte la propaganda cauzei noastre comune. Dar întâmplătorul a devenit încă o dată principalul, și

profesoară pentru muncitori și muncitoare am rămas din acea zi. În acei doisprezece ani în care am trăit, iubit, și muncit alături de evrei imigranți, am predat la mai mult de o mie, și i-am descoperit a fi, ca regulă, cei mai inteligenți, mai stăruitori și altruști studenți, și în tinerețe visători la idealuri sociale. În timp ce „americanul inteligent” l-a înjurat ca „străin ignorant,” în timp ce muncitorul mărginit a făcut viața pentru „lucitor” pe cât de insuportabilă, în liniște și răbdător, omul disprețuit și-a făcut loc în ciuda tuturor. Eu însămi am văzut asemenea acte veritabile de eroism în cauza educației, practicate de fete și băieți, și chiar de către bărbați și femei cu familii, ce ar depăși limitele așteptărilor obișnuite. Frig, foamete, auto-izolare, toate îndurate timp de ani pentru a obține mijloacele pentru studiu; și cel mai rău, epuizarea corpului chiar până la vlăguire – este ceva des întâlnit. Totuși, în mijlocul tuturor acestor lucruri, atât de arzătoare este imaginația celor tineri, că majoritatea dintre ei mai găsesc timp pentru a vizita diferitele cluburi și societăți unde idei radicale sunt discutate, și mai devreme sau mai târziu se aliază fie cu Secțiunile socialiste, Ligile Liberale, Cluburile pentru Taxa Unică, fie cu Grupurile anarhiste. Cel mai important cotidian socialist din America este evreiescul Vorwaerts, iar cei mai activi și competenți lucrători practici sunt evrei. Așadar ei se numără printre anarhiști. Nu sunt propagandistă cu orice preț, sau aș încheia povestea aici; dar adevărul mă constrânge să adaug că pe măsură ce anii trec și odată cu filtrarea graduală și absorbția specializațiilor de succes, ceața aurie a entuziasmului dispare, iar bătrâna profesoară trebuie să se îndrepte spre noul tineret pentru tovărășie, care încă avansează cu priviri arzătoare, văzând ce s-a pierdut pentru totdeauna în aceia pe care succesul de rând i-a satisfăcut și năucit. Îți dau lacrimile uneori, dar cum zice Kropotkin, „Lasă-i să plece; am luat ce a fost mai bun în ei.” La urma urmei, cine sunt de fapt cei bătrâni?

Aceia a căror convingere și energie se uzează, și se îndreaptă spre scaune călduțe și un trai lejer; nu Kropotkin, cu cei șaiszeci de ani ai săi, care are ochi strălucitori și curiozitatea înfocată a unui copil; nu pătimașul John Most, „bătrânul cal de luptă al revoluției,” nesupus după cei zece ani ai săi de temniță în Europa și America; nu cărunta Louise Michel, cu aurora dimineții încă strălucindu-i în privirea-i ascuțită care cercetează din spatele amintirilor îngrădite din Noua Caledonie; nu Dyer D. Lum, care încă zâmbeste în mormântul său, cred; nici Tucker, nici Turner, nici Theresa Clairmont, nici Jean Grave – nu ei. I-am cunoscut pe toți, și am simțit primăvara vieții pulsându-le prin inimă și mână, veselă, mistuitoare, sărind în acțiune. Nu cei bătrâni sunt așa, ci inima ta tânără este cea care falimentează în speranță socială, putrezind în această societate rancedă și inutilă. Ai rămâne mereu tânăr? Atunci fi un anarhist, și trăiește cu convingerea speranței, chiar de ai fi bătrân. Mă îndoiesc că vreo altă speranță are puterea de a ține focul aprins, așa cum am văzut în 1897, când i-am întâlnit pe exilații spanioli eliberați din fortăreața Montjuich. Relativ puține persoane în America au cunoscut vreodată povestea acelei torturi, deși am distribuit cincizeci de mii de copii ale scrisorilor scoase pe furie din închisoare, iar câteva ziare le-au retipărit. Acelea erau scrisorile unor oameni încarcerati pe pure suspiciuni pentru crima unei persoane necunoscute, și supuși unor torturi, a căror simplă menționare te fac să tresari. Ungھیile le-au fost smulse, capetele comprimate în capsule de metal, cele mai sensibile porțiuni ale corpului răsucite între corzi de chitară, carnea le-a fost arsă cu fiare înroșite în foc; au fost hrăniți cu cod sărat după zile de înfometare, iar apa le-a fost refuzată; Juan One, un băiat de nouăsprezece ani, a înnebunit; un altul a mărturisit o faptă pe care nu a comis-o niciodată și despre care nu știa nimic. Asta nu e o închipuire înfloritoare. Eu, cea care scriu, am strâns unele din acele mâini pline de cicatrice. Fără deosebire, patru sute de oameni cu tot felul de convingeri – republicani, sindicaliști, socialiști, francmasoni, precum și anarhiști – au fost aruncați în carceră și torturați în infamul „zero.” Este de mirare că majoritatea dintre ei au ieșit anarhiști? Erau douăzeci și opt în primul lot pe care l-am întâlnit la Euston Station în acea după-amiază de august, hoinari fără adăpost în vârtejul Londrei, eliberați fără proces după luni de întemnițare, și ordonați să părăsească Spania în patruzeci și opt de ore! O părăsiseră, cântându-și cântecele de închisoare; și încă în ochii lor negri și mâhniți se putea vedea eterna înflorire de mai. S-au lăsat purtați în America de Sud mai ales, unde patru sau cinci ziare anarhiste noi au apărut de atunci, iar mai multe experimente de colonizare organizate de-a lungul principiilor anarhiste sunt încercate. Așadar tirania se înfrânge singură, iar exilul se transformă în semănătorul revoluției.

Și nu numai celui anterior nedeșteptat îi aduce trezirea, ci întregul caracter al mișcării mondiale este modificat de această circulație a tovarășilor de toate naționalitățile și între ele. Inițial mișcarea americană, creația nativă care s-a ivit cu Josiah Warren în 1829, era în întregime individualistă; studentul la economie va înțelege cu ușurință cauzele materiale și istorice pentru o asemenea desfășurare. Dar în ultimii douăzeci de ani ideea comunistă a realizat progrese enorme, în mare parte datorită acelei concentrări a producției capitaliste ce a împins muncitorii americani să se agațe de ideea de solidaritate, iar în al doilea rând datorită expulzării de propagandiști comuniști activi din Europa. Și iarăși, o altă schimbare s-a produs în ultimii zece ani. Până în acel moment aplicarea ideii s-a rezumat mai ales la chestiuni industriale, iar școlile economice sau denunțat reciproc; astăzi o mare și genială toleranță se dezvoltă. Generația tânără recunoaște întinderea imensă a ideii în toate sferile artei, științei, literaturii, educației, relațiilor sexuale, și moralității personale, precum și economiei sociale, și întâmpină călduros intrarea în rândurile sale a acelora care se zbat pentru a realiza viața liberă, indiferent în ce domeniu. Căci asta semnifică în cele din urmă anarhismul, descătușarea totală a vieții după două mii de ani de ascetism și ipocrizie creștină.

Separat de chestiunea idealurilor, există chestiunea metodelor. „Cum vă propuneți să obțineți toate astea?” este întrebarea cel mai adesea adresată nouă. Aceeași modificare a avut loc aici. Cândva erau „Quakeri” și „Revoluționari”; la fel sunt și acum. Dar, deși niciunii nu au avut o părere bună despre ceilalți, acum ambele părți au învățat că fiecare își are propria folosință în marele joc al forțelor globale. Niciun om nu este o unitate în sine, și în fiecare suflet Iov încă e în război cu Christos. Cu toate astea spiritul Păcii crește; și deși ar fi neîntemeiat să afirmăm că anarhiștii în general cred că oricare din marile probleme industriale vor fi rezolvate fără utilizarea forței, ar fi la fel de neîntemeiat să presupunem că ei consideră forța în sine un lucru dezirabil, sau că furnizează o soluție finală la orice problemă. Doar din experimente pașnice poate veni soluția finală, iar asta susținătorii forței o știu și o cred la fel ca și Tolstoenii. Doar că ei cred că actualele tiranii provoacă rezistență. Răspândirea romanului lui Tolstoi „Război și Pace” și „Scavia timpurilor noastre,” și sporirea numeroaselor cluburi Tolstoi având ca scop diseminarea literaturii non-rezistenței, este o dovadă a faptului că mulți acceptă ideea că este mai ușoară cucerirea războiului cu pace. Eu mă număr printre aceștia. Nu întrezăresc niciun sfârșit al represaliilor dacă nu cumva unii se opresc din a recurge la represalii. Dar nimeni să nu interpreteze greșit asta drept supunere servilă sau abnegație resemnată; dreptul meu va fi afirmat indiferent cu ce costuri pentru mine, și nimeni nu îl va îngropa fără protestul meu.

Satiriștii de bun-simț deseori observă că „cea mai bună metodă de a vindeca un anarhist este să îi oferi o avere.” Dacă substituim „corupe” cu „vindeca”, aș subscrie la această afirmație; și considerându-mă a nu fi mai bună decât restul oamenilor, sper în mod sincer că așa cum a fost până acum soarta mea să muncesc, și să muncesc din greu, și pentru nicio avere, la fel voi putea să continui până la sfârșit; căci lăsați-mă să îmi păstrez intensitatea sufletului meu, cu toate limitările condițiilor mele materiale, decât să devin creația lipsită de caracter și de idealuri a nevoilor materiale. Răsplata mea este că trăiesc cu cei tineri; țin pasul cu tovarășii mei; voi muri în harnașament cu față îndreptată către răsărit – către Răsărit și Lumină.

Biblioteca Anarhistă

Voltairine de Cleyre
Devenirea unei anarhiste

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org